Michael Moore moet naar Purmerend

Posted on 9 mei 2020 by Syp Wynia

De experts van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) waren volledig verdrongen door de experts van het RIVM. Het klimaat deed er even niet meer toe, alles draaide nu om Corona. Maar daar was het PBL dan toch weer, met een rapport over het omstreden nut van biomassa, dat in de praktijk vooral houtstook is. Houtstook is in Nederland de belangrijkste bron van 'hernieuwbare energie'. Maar hoe 'hernieuwbaar' is houtstook helemaal? En hoe 'duurzaam'?

Het Planbureau voor de Leefomgeving kreeg de opdracht voor het biomassa-rapport van de polderaars van het de Sociaal-Economische Raad, die zelf de opdracht had gekregen van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. En op zijn beurt gaf het PBL ook weer twee bureaus deelopdrachten.

Dat leverde 120 bladzijden met veel woorden op, maar weinig duidelijkheid. Eigenlijk zegt het PBL dat het antwoord op de vraag of houtstook goed of slecht is voor het klimaat, of het duurzaam is of niet, of het milieu en natuur schaadt – allemaal hoogst legitieme vragen – eigenlijk afhangt aan wie je de vraagt stelt. Anders gezegd: het inzetten van houtstook voor het klimaat, dan wel 'hernieuwbare energie' en alle voor- en nadelen die daarmee samenhangen, is een kwestie van belangen of ideologie. Of allebei.

Geen wetenschappelijke steun voor houtstook

'Op puur wetenschappelijke gronden' laat de beschikbaarheid en toepasbaarheid van biomassa' zich niet bepalen, zegt het PBL. Maar tegelijkertijd moet het PBL ook vaststellen dat het kabinet RutteDrie al positie heeft ingenomen in de vraag die aan de PBL-onderzoekers is voorgelegd. Het kabinet is namelijk al 'overtuigd' van nut en noodzaak van houtstook voor klimaatbeleid, energiebeleid en duurzaamheid.

Zo zit onze expertocratie dus in elkaar. De experts zijn bruikbaar om je achter te verschuilen of om de argumenten te leveren die je nog niet had. En soms lukt dat niet helemaal. Het biomassa-rapport van het PBL is dus een politiek document, en dat is het.

Want waarom laat zo'n kabinet nog onderzoek doen, vraag je je af? Waarom trek je

alvast 15 miljard euro uit voor het subsidiëren van houtstook, nog voor je weet of het nut heeft? Het geld gaat vooral naar grote bedrijven als Vattenfall (ex-Nuon), die met de miljardensubsidie het stoken op gas en kolen vervangt door het verstoken van bossen, vol bomen die bij leven CO2 opnemen en dan zeker wel goed zijn voor het klimaat.

Van het gas af, aan de houtstook

Kijk bijvoorbeeld naar Amsterdam. In Amsterdam-West is de kolencentrale van Vattenfall in opdracht van het kabinet – met subsidie – stilgelegd. En oostelijk van Amsterdam, in Diemen, bouwt Vattenfall een gascentrale met subsidie om tot een houtstookcentrale die een lokaal warmtenet van warm water moet voorzien. Het heeft er alle schijn van dat de lobbycratie hier de baas is van de expertocratie.

Het zal Vattenfall en soortgelijke bedrijven immers worst zijn of hun centrales draaien op kolen, gas, of subsidie – ook al vertellen de duurzame tv-spotjes van al die energiebedrijven een ander verhaal. Het cynische verhaal luidt dat het Zweedse staatsbedrijf Vattenfall zo gruwelijk veel geld verloren heeft met de aankoop van het Nederlandse overheidsbedrijf Nuon, dat de Zweden er nu alles aan doen om het verlies goed te maken met iedere klimaatsubsidie die er in Nederland op te halen is.

Michael Moore: mythes en hypocrisie

Dat brengt ons op de recente klimaatdocumentaire van de Amerikaanse filmmakers Michael Moore en Jeff Gibbs, die hard wordt aangevallen door sommige klimaat-, dan wel milieuactivisten. Moore en Gibbs waren eerder boegbeelden van links, van het milieu en van het klimaat, maar vallen in 'Planet of the Humans' de mythes en de hypocrisie van de 'duurzame' alternatieven van de gewraakte 'fossiele' industrie aan.

Moore en Gibbs loodsen ons langs windmolens, zonneweiden en elektrische auto's die niet schoon zijn, maar vies. En langs naïeve dan wel hypocriete activisten die meeliften met de subsidies die grote bedrijven opstrijken. Houtstook en andere biobrandstof komt er bij uitstek slecht van af: overzees worden bossen en oerwouden gekapt, met massale diersterfte tot gevolg, om de illusie van de Noord-Amerikaanse duurzaamheid in leven te houden.

In Nederland is het niet anders

Activisten die eerder wegliepen met Moore en Gibbs deden pogingen hun film verboden te krijgen. In Nederland waren traditionele fans van Michael Moore ook boos. Van de weeromstuit werd de documentaire in Hilversum goeddeels verzwegen. Terwijl 'Planet of the Humans' ook voor Nederland heel nuttig is. De mechanismes die Moore en Gibbs schetsen gaan hier ook op.

Die mechanismes zijn samen te vatten als die van de koopman en de dominee. De dominee – actiegroepen, activistische wetenschappers, bepaalde politici, weervoorspellers – dreigen met het einde van de aarde, als we ons niet bekeren tot hun duurzame geloof. Handige ondernemers – groot en klein, er zijn overal prachtkansen – springen op de wagen, versterken de boodschap en komen met aantrekkelijke alternatieven. Politici trappen er in of zitten in het complot.

Duurzaamheid is duur

Eigenlijk komt het er op neer dat als je koopwaar maar niet 'fossiel' is, je alles met subsidie aan de man kunt brengen. Dat is niet alleen het beeld dat Moore en Gibbs schetsen, dat is ook de Nederlandse praktijk. Het als 'duurzaam' gepredikte alternatief hoeft niet te werken, kan onbetaalbaar zijn – het doet er allemaal niet toe.

Niets laat zich zo gemakkelijk misbruiken als goede bedoelingen. En wie iemand met beweerde goede bedoelingen tegenspreekt heeft het zwaar te verduren, dat blijkt nu wel weer uit de verkettering van Moore en Gibbs.

Goede bedoelingen – beweerd of echt – vormen ook de basis van het Nederlandse klimaatbeleid. De rode lijn is: fossiel is fout, de alternatieven zijn goed. Die moreel getoonzette benadering vormt een heerlijk verdienmodel voor wie de achilleshielen van de Nederlandse politiek kent. Daar tellen immers niet feiten, daar tellen emoties.

De belangrijkste hefboom voor het Nederlandse klimaatbeleid is het gasverbod (nieuwbouw mag niet meer aan het gas, bestaande bouw moet er af, bedrijven ook), dat nergens anders ter wereld bestaat. Clubjes als Milieudefensie – zelf ook levend van subsidie, eigen inkomsten zijn er nauwelijks – zijn er met behulp van de

Groningse aardbevingen in geslaagd de indruk te wekken dat aardgas als eerste weg moet, inclusief het leidingnet.

Veel grootbedrijven, maar ook hele zwermen duurzame zzp'ers konden toen de vlag uithangen, want als gasland Nederland het gas afschaft en alternatieven subsidieert biedt dat duizelingwekkende kansen.

Vraag niet hoe het kan, profiteer er van

Uit alle hoeken en gaten doken de afgelopen jaren dus ook de lobbyisten op, waar in Den Haag veelal beter naar wordt geluisterd dan naar de burgers van het land. Allerlei politici – lobbycraten – werden ingehuurd om de lucratieve duurzame verdienmodelletjes vorm te geven.

Diederik Samsom is een mooi voorbeeld – en een uitermate geschikt rolmodel voor de Nederlandse versie van de Michael Moore-documentaire. Begonnen bij Greenpeace, bij de PvdA de agenda van Greenpeace en Milieudefensie gezaaid, vervolgens op de loonlijst bij een bedrijf als HVC dat geld wil verdienen aan aardwarmte en tegelijkertijd leider van de klimaattafel die de Nederlandse woningen van het gas af haalt. Om vervolgens als rechterhand van partijgenoot Frans Timmermans zijn missie voort te zetten voor heel Europa. Samsom, The Movie!

Purmerend: houtstookhoofdstad van Nederland

Hoe de mythes van de Nederlandse duurzaamheidindustrie in de praktijk uitpakken, kunnen we ook goed zien in Purmerend. Daar waren driekwart van de woningen al aangesloten op het gemeentelijke warmtenet, maar – geheel in de ban van 'gasvrij' van de kabinetten-Rutte – besloot de gemeente gasvrij-kampioen van Nederland te willen worden. Daartoe werd alles opzij gezet. Geld speelt geen rol: de verliezen van de gemeentelijke warmtecentrale – gestookt op hout, maar een beetje stiekem ook op gas – worden afgewenteld op de burgers van Purmerend.

Zoals – minstens zo stiekem – de miljoenentekorten op het gasvrij maken van 'pilots-buurten' worden afgewenteld op de vernieuwing van het rioolnet. Het riool wordt peperduur, omdat de aanleg van het warmtenet en de afkoppeling van het gasnet meelift met de riolering. Als Michael Moore en Jeff Gibbs nog een documentaire in Nederland willen maken, is Purmerend de ideale locatie. Het is

immers houtstookgemeente nummer één.

Voor de liefhebber voeg ik drie (deels nieuwe) rapporten toe, grotendeels geënt op de situatie in Purmerend. Wynia's Week is van plan de komende maanden het duurzaamheidsparadijs Purmerend, proeftuin van het klimaatbeleid van RutteDrie, op de voet te blijven volgen. Als u dat journalistieke onderzoek wilt steunen, wordt dat zeer op prijs gesteld. Uw donaties zijn meer dan welkom, desgewenst met de toevoeging 'Purmerend'. Hartelijk dank!

Purmerend-rapporten:

- *Stadsverwarming in Purmerend*. Januari 2020.
- *Diepe geothermie in Purmerend?* Januari 2020.
- *Duurzame warmte*. Mei 2020.